

Digitalmarkedsdirektivet

TV 2 kommenterer ikke alle spørsmål og problemstillinger som reises. TV 2 forventer uansett at eventuelle konkrete endringer blir sendt på regulær høring og vi kommenterer derfor på enkeltspørsmål som vi anser mest relevante for TV 2s virksomhet. Kommentarene følger i nedenstående rammer.

Der det er relevant å trekke inn direktivteksten har vi vist til den danske kunngjorte direktivteksten.

Digitalmarkedsdirektivet ([\(EU\) 2019/790](#)) har som formål å gjennomføre en ytterligere harmonisering av regelverket om opphavsrett og nærstående rettigheter i det indre marked, særlig når det gjelder digital og grensekryssende bruk av beskyttet innhold. En overordnet gjennomgang av bestemmelsene i direktivet finnes i [EØS-notatbasen](#).

Fremstilling av eksemplar for tekst- og datautvinning (artikkel 3 og 4)

Artikkel 3 regulerer tekst- og datautvinning til forskningsformål. Det skal innføres et unntak fra eneretten for eksemplarframstilling og uttrekk av verk utført av forsknings- og kulturarvinstitusjoner. Vilkåret er at institusjonen har lovlig tilgang til verket eller materialet og at formålet er tekst- og datautvinning for vitenskapelig forskning. Et mer generelt unntak for tekst- og datautvinning finnes i artikkel 4. Dette unntaket kommer bare til anvendelse i de tilfeller rettighetshaveren ikke uttrykkelig har nedlagt forbud mot slik bruk.

I åndsverkloven gjelder flere av avgrensingsreglene også for fotografiske bilder med vern etter åndsverkloven § 23. Fotografiske bilder er ikke vernet på EU-nivå og omfattes derfor ikke av unntakene i direktivets artikkel 3 og 4.

Spørsmål:

1. Bør bestemmelsene som skal gjennomføre unntakene i artikkel 3 og 4 også gjelde for fotografiske bilder som har vern etter åndsverkloven § 23, selv om det ikke følger av direktivet?

Ja. TV 2 mener det erfaringsmessig er vanskelig å skille mellom fotografiske bilder og verk, og rettighetene i gjeldende lov er relativt likeartet. I det norske regelverket som i EU 2019-790 må formålet klart fremgå å være vitenskapelig forskning, herunder verifisering av forskningsresultater.

2. Skal bestemmelsene tolkes slik at eksemplarframstilling og uttrekk til tekst- og datautvinningsformål kan gjøres av alt materiale som er åpent tilgjengelig på Internett?
3. Hvilke type tiltak bør kunne anses som «tiltak for å sikre sikkerheten og integriteten» etter artikkel 3 nr. 3?
4. Innebærer artikkel 4 en rett til å digitalisere materiale for å utføre tekst- og datautvinning?
5. Hvordan kan det etableres en felles standard for tekst- og datautvinning?

Bruk av verk og andre beskyttede arbeider i grensekryssende opplæringsvirksomhet og åndsverklovens øvrige undervisningsbestemmelser (artikkel 5 og anmodningsvedtak ifm. § 43)

Artikkel 5 gjelder bruk av verk og annet materiale i digitale og grensekryssende undervisningsaktiviteter. Det skal innføres et unntak fra eneretten (eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring) for å tillate digital bruk av verk og annet materiale for illustrasjonsformål i undervisning. Formålet skal være ikke-kommersielt. Vilkåret er at bruken skal skje på stedet i en undervisningsinstitusjon eller via et sikkert elektronisk nettverk som kun er tilgjengelig for undervisningsinstitusjonens elever, studenter og undervisningspersonale. Det er videre et vilkår at kilde oppgis, hvis dette er mulig.

Direktivet åpner for at enkelte typer verk eller bruk ikke skal omfattes av unntaket, f.eks. når det gjelder materiale som er spesielt beregnet til undervisningsmarkedet og der det finnes adekvate lisensordninger, og disse ordningene gjøres godt kjent for undervisningsinstitusjonene. Bruk av verk etter bestemmelsen skal anses å kun ha skjedd i den medlemsstaten som undervisningsinstitusjonen er etablert i (selv om bruken altså kan skje over landegrensene). Medlemsstatene kan også velge å gi rimelig kompensasjon til rettighetshaverne for eventuell skade som påføres rettighetshaverne på grunn av bruken.

Det bør etter TV 2s vurdering klargjøres tydelig i den kommende reguleringen hvilke «uddannelsesinstitusjoner, der er anerkendt af en medlemsstat».

Spørsmål:

6. Bør enkelte typer verk eller former for bruk ikke omfattes av unntaket? Hvis ja, hva bør unntas og hva er begrunnelsen for dette?

Som utgangspunkt bør all bruk for undervisningsformål klareres med kompensasjon til rettighetshaverne.

Det fremgår av fortalens (21) at reguleringen ikke skal tre i stedet for innkjøpt materiale som er beregnet på utdannelsesmarkedet. Lovfestede inngrep må utformes slik at de ikke griper inn i fungerende markeder, i dette tilfellet det store og betydelige markedet for digitale læremidler. TV 2 har selv etablert et tilbud av digitale læremidler gjennom datterselskapet TV 2 Skole AS / «Elevkanalen», og vi klarer rettigheter for denne virksomheten, herunder TV 2s egne produksjoner (hele eller utvalgte deler/klipp).

Dersom utdanningsinstitusjonene gis anledning til å benytte materialet uten samtykke fra TV 2, vil det kommersielle grunnlaget for investeringene og produktutviklingen i TV 2 skole. falle bort. Dette vil føre til et svekket tilbud til elevene.

Eventuelle unntak må derfor ha tydelige rammer og vilkår.

Dersom det gjøres unntak må det uansett presiseres at det kun er institusjonen selv som kan gjøre inngrep for interne utdanningsformål, slik at eksterne leverandører av undervisningsaktiviteter til disse ikke kan benytte seg av en eventuell inngrepsregulering.

7. Hvilke vurderinger bør gjøres for å avgjøre om bruken er til «illustrasjonsformål» i undervisningen?

Begrepet er vagt, og lovgivningen bør derfor gi tydelige rammer for brukens omfang og innhold. I Fortalens (21) er det nevnt at man primært sikter på deler eller utdrag. Det bør også presiseres tydelig at bruk til «illustrasjonsformål» ikke må være så omfattende at den trer i stedet for innkjøp av læremidler som er beregnet for utdanning. Dersom det finnes læremidler tilgjengelig som oppfyller det samme formålet, bør hovedregelen være at disse må benyttes.

Ren visuell illustrasjon uten informasjonsverdi og bruk av vernet materiale som «pustehull» i undervisningen må uansett ligge utenfor illustrasjonsformål.

8. Hvordan kan det avgjøres om det har skjedd en skade som er påført rettighetshaverne på grunn av bruken, og hvor stor må denne skaden være før den utløser et krav om eventuell kompensasjon?

Å konstatere «en skade» er svært ofte umulig, dette illustreres av drøftingen rundt de nye erstatningsreglene i åndsverkloven. Både skade og størrelse er problematisk, og det er derfor man har falt tilbake på «kvasikontraktsrettslige vederlagsvurderinger». Både tolkningen og håndhevingen av en kompensasjonsbestemmelse overfor utdanningsinstitusjoner vil være problematisk i praksis. Dette tilsier en snever ramme for bruken, slik at slike situasjoner ikke oppstår.

Dersom bruken med rimelighet kan hevdes å ha fortrenget rettighetshavers berettigede forventninger om inntekt/avkastning på rettighetene må man kunne hevde at en «skade» foreligger. Hvor stor kan naturligvis diskuteres, men mange rettighetshavere har sin inntjening gjennom store antall rettigheter, samlet i en langsiktig utnyttelse i såkalt «longtail», med kanskje små og lave inntjener for hvert enkelt element. Et utvidet inngrep vil kunne hindre slik forvaltning, og praktisk tilgang, som også undervisningsvirksomheter kan nyte godt av å benytte.

Åndsverkloven § 43 tredje ledd er en kodifisering av den tidligere ulovfestede «klasseromsregelen». Bestemmelsen innebærer blant annet at det å vise film i ordinær klasseromsundervisningen anses å skje innenfor det private området og dermed ikke som en tilgjengeliggjøring for allmennheten. Eksemplarframstilling skal imidlertid klareres på vanlig måte.

Ved stortingsbehandlingen av åndsverkloven i 2018 ble regjeringen i to [anmodningsvedtak](#) bedt om å se nærmere på klasseromsregelen. Vedtak nr. 728 gikk ut på å følge med på hvordan bruken utvikler seg:

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med forslag om å justere «klasseromsregelen» i åndsverkloven § 43 dersom det viser seg at bruken etter bestemmelsen utvikler seg slik at den skader rettighetshavernes interesser på en urimelig måte.

Vedtak nr. 731 gikk ut på å utrede hvorvidt og hvordan bestemmelsen kan snevres inn, slik at overføring blir vederlagspliktig på lik linje med eksemplarframstilling:

Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake til Stortinget med sak om hvordan og hvorvidt verk som overføres i klasserommet, deriblant strømming fra Internett, kan likestilles med eksemplarframstilling i klasserommet, og dermed bli vederlagspliktig,

slik at det blir mulig for partene å inngå avtalelisens også for strømming og annen overføring.

Digitalmarkedsdirektivet vil medføre enkelte lovendringer på undervisningsområdet. [I Prop. 104 L \(2016-2017\)](#) ble det varslet en helhetlig gjennomgang av åndsverklovens undervisningsbestemmelser når digitalmarkedsdirektivet skulle gjennomføres i norsk rett, jf. punkt 5.4.6 og 5.17.4.5. Klasseromsregelen anses som en del av den samlede balansen mellom ulike interesser på undervisningsområdet, og det vil derfor være naturlig at anmodningsvedtakene vurderes i sammenheng med åndsverklovens øvrige undervisningsbestemmelser.

Spørsmål:

9. Hvordan bør klasseromsregelen i § 43 tredje ledd se ut?

TV 2 er ikke uten videre enig i at dagens regulering (Fremføring og overføring i ordinær klasseromsundervisning anses å skje innenfor det private området) er en «kodifisering av den tidligere ulovfestede 'klasseromsregelen'».

Dette er et kraftig inngrep, spesielt i forhold til utgivere av digitale læremidler. Begrepet «i ordinær klasseromsundervisning» bør derfor justeres slik at det for brukerne fremgår at dette ikke dekker visning som i seg selv utgjør hele eller store deler av undervisningen eller mer kinopreget virksomhet. Vi antyder en mer sitatpreget regulering: «når dette inngår som del av informasjonen som gis i den konkrete undervisningen», se for øvrig spørsmål 6. Det bør også fremgå av lovgivningen at fremføring og overføring må baseres på lovlig ervervet grunnlag.

10. Har det skjedd endringer i bruk etter at klasseromsregelen ble lovfestet, som har ført til at rettighetshavernes interesser har blitt urimelig tilsidesatt?

Klasseromsregelen synes å være basert på bruk av fysiske formater (VHS, DVD osv.) i en tid hvor det ikke fantes gode digitale tilbud og et apparat for å erverve rettigheter. Regelen fremstår derfor en «fritaksregel» i mangel av praktiske og lovlige klareringsløsninger. Dette er ikke lenger tilfelle. I dag er så godt som alt materiale digitalt tilgjengelig, og det vil være enkelt å lage løsninger for klarering for klasseromsbruk. Her ligger det også muligheter for å lage nye og verdifulle produkter fra aktører som i dag tilbyr digitale læremidler.

Å videreføre en regel som i praksis tillater gratis fremvisning, hvor alle rettighetshavernes forretningsmodeller er basert på betalte abonnementstjenester, fremstår urimelig og utidsmessig. Hensynet til kostnadsbesparelser for institusjonene kan uansett ikke være utslagsgivende.

Den omfattende digitaliseringen som er skjedd under de forskjellige koronatiltakene reiser også spørsmål om deling av skjerm i digitale grupper kan hevdes å utgjøre «ordinær klasseromsundervisning». I så fall vil inngrepet gjennom fribruksregelen utvides ytterligere, til skade for rettighetshaverne.

TV 2 viser for øvrig til høringsuttalelsen fra MPA.

11. Foreligger det endringsbehov i andre undervisningsbestemmelser?

Generelt mener TV 2 at «fribruksbestemmelser» er særlig problematiske når det rammer

undervisningsmateriale eller -tjenester.

Bevaring av kulturarv (artikkel 6)

Artikkel 6 gjelder bevaring av kulturarv. Medlemsstatene skal innføre et unntak fra eneretten til eksemplarframstilling slik at kulturarvinstitusjoner til bevaringsformål skal kunne fremstille kopier av alle former for verk og arbeider som er permanent i deres samlinger.

Spørsmål:

12. Er det behov for endringer eller justeringer i åndsverklovens bestemmelser om eksemplarframstilling til blant annet konserverings- og sikringsformål?

TV 2 har ikke innvendinger til denne typen inngrep, så lenge unntakene er tydelig avgrenset med hensyn til formål og nødvendighet av bruken, jf. art. 6: «henblik på bevarelse af sådanne værker eller frembringelser, og i det omfang det er nødvendigt for en sådan bevarelse.» I dag benyttes lite presise begreper som «bl.a.» og i lovteksten Åvl § 49 «andre særskilte formål», noe som er uheldig.

13. Er definisjonen av «kulturarvinstitusjoner» i artikkel 6 sammenfallende med de institusjonene som omfattes av forskrift til åndsverkloven § 1-1?

Vi ser at det i fortalens (13) her i dansk oversettelse fremgår at «public service radio- og TV-foretagender» er omfattet. I den grad allmennkringkasterforpliktelsene omfatter konservering- og sikringsforpliktelser bør dette være dekket av unntaket.

14. Bør bestemmelsen som gjennomfører artikkel 6 også gjelde for rettigheter knyttet til fotografiske bilder etter åndsverkloven § 23?

Ja, gitt den sammenfallende regulering Norge allerede har av fotografiske verk og bilder.

Felles bestemmelser (artikkel 7)

Artikkel 7 fastslår blant annet at avtalebestemmelser som er i strid med unntakene i artiklene 3, 5 og 6 ikke kan håndheves. Bestemmelsen fastsetter videre at unntakene i artiklene 3 til 6 er underlagt visse av de samme reglene i opphavsrettsdirektivet ([2001/29/EF](#)) som de andre opphavsrettslige unntakene. Unntakene i direktivets artikkel 3 til 6 gir nasjonal lovgiver lite rom for skjønn.

Spørsmål:

15. Skal dette forstås som at avveiningene opp mot tretrinnssteden allerede er gjort av EU- lovgiver, eller legger direktivet opp til at ytterligere avveininger skal skje på nasjonalt nivå?

Dersom det er tvil om den nasjonale implementeringen medfører utvidelse av inngrepet, jf. f eks klasseromsregelen, bør det gjøres egne nasjonale vurderinger av om tretrinnssteden er oppfylt. Det bør uansett presiseres at tretrinnssteden er relevant som tolkningsfaktor etter norsk rett.

Kulturarvinstitusjoners bruk av verk og andre beskyttede arbeider som ikke lenger er i handelen (artikkel 8)

Artiklene 8 til 11 inneholder regler om bruk av verk som ikke lenger er i handelen (out-of-commerce). Artikkel 8 gir anvisning på en form for avtalelisensordning som kulturarvinstitusjoner kan benytte for klarering av slike verk. Dette betyr at dersom det inngås en avtale med en representativ kollektiv forvaltningsorganisasjon, blir avtalen utvidet til også å gjelde de rettighetshavere som ikke er medlem av organisasjonen. Det stilles som vilkår at alle rettighetshavere skal likebehandles når det gjelder lisensvilkår. Bestemmelsene inneholder visse krav til den kollektive forvaltningsorganisasjonen og regler om hvordan ordningen skal fungere i praksis. Blant annet fremgår det av bestemmelsen at rettighetshaveren har mulighet til å nedlegge forbud mot slik bruk.

Spørsmål:

16. Hvordan vil gjennomføring av direktivets artikkel 8 påvirke eksisterende avtalelisensregler?
17. Hvordan bør forholdet mellom åndsverkloven § 50 om avtalelisens for bruk av verk i arkiv, bibliotek og museer, og direktivforpliktelsene i art 8 vurderes?
18. Er det hensiktsmessig å fastsette særlige krav for å avgjøre om verk eller andre beskyttede arbeider kan lisensieres som verk som ikke lenger er i handel?

TV 2 mener at en grunnleggende forutsetning for avtalelisensiering, ut over at begrunnelsen må være av praktisk art jfr. Art. 12, er at utnyttelsen som lisensieres gjennom ordningen ikke griper inn i rettighetshavers økonomiske interesser, herunder fører til innskrenkninger i avtalefriheten eller konkurrerer med den utnyttelse rettighetshaveren selv har lisensiert. Terskelen for hva som er «ute av handel» kan derfor ikke settes for lavt. Etableringen av digitale distribusjonsløsninger gjør det enkelt å tilgjengeliggjøre store mengder verk, også bakover i tid. Dette vil kunne gi nye inntektsmuligheter for rettighetshavere, ved at «glemte» verk løftes frem i lyset. At noe ikke er tilgjengelig «i handel» i dag betyr derfor ikke at det er grunnlag for en kollektiv lisensiering. Regelen og vilkårene for bruk må derfor avgrenses slik at bruken ikke kan fortrenge annen utnyttelse. Det må uansett fremgå tydelig at at reglene ikke skal kunne hindre rettighetshaver (typisk TV 2 for det man har i egne arkiver, men for tiden ikke i publisering), fra å utnytte slike muligheter, g ikke opplever konkurranse fra eller at man hindres av slike lisenser.

19. Hvilke krav kan være hensiktsmessige? Hvilke fordeler og ulemper kan det å oppstille slike krav medføre?

Det er nødvendig at kravene er konkrete og uomtvistelig klare.

20. Hva bør en «rimelig innsats» innebære, for å avgjøre om et verk ikke lenger er i handelen? Og hva bør konsekvensene være dersom det ikke gjøres en tilstrekkelig innsats?

Dersom man ikke gjør «tilstrekkelig innsats» er man ikke i aktsom god tro (som bør være den normen man skal benytte). I så fall kan de alminnelige erstatningsregler anvendes, herunder

rettighetshavers rett til dobbelt vederlag».

Bruk over landegrensene (artikkel 9)

Under visse vilkår åpnes det i artikkel 9 for grensekryssende bruk av verk som ikke lenger er i handel. Bruk som skjer i henhold til artikkel 8 skal anses å skje i den medlemsstaten hvor kulturarvinstitusjonen er etablert, uavhengig av hvor den faktiske bruken skjer.

Spørsmål:

21. Hvordan bør det legges til rette for grensekryssende bruk av verk som ikke er i handel?

Vi antar at det kan være tjenlig at Norge velger reguleringer som sammenfaller med de andre land som må antas å være nærmest til å delta i «grensekryssende bruk». De konkrete lisenser og behandlingen av rettighetshavere når kollektive vederlag fordeles, bør formodentlig ha et element som avspeiler anvendelse i andre medlemsstater.

Opplysningstiltak (artikkel 10)

I artikkel 10 fastsettes det krav til visse informasjonstiltak som skal gjennomføres for å identifisere verk som er omfattet av avtalelisensen. Etter bestemmelsen legges det opp til at informasjonen skal offentliggjøres på en felleseuropeisk nettportal.

Spørsmål:

22. Er det behov for å lovfeste informasjonstiltak ut over det artikkel 10 krever?

23. Skal den enkelte kulturarvinstitusjonen eller kollektive forvaltningsorganisasjonen selv melde inn informasjonen til den felleseuropeiske nettportalen, eller bør en sentral nasjonal virksomhet ha ansvaret for dette?

Dersom det i en eller annen form, er etablert en nasjonal kontroll rundt slike lisenser ville det være praktisk om den godkjennende virksomheten vurderte forhold som beskrevet i art. 10 og melder inn.

Dialog mellom berørte parter (artikkel 11)

Etter artikkel 11 skal medlemsstatene sørge for at rettighetshavere, kollektive forvaltningsorganisasjoner og kulturarvinstitusjoner konsulteres i forbindelse med visse krav som fastsettes i henhold til artikkel 8. I tillegg skal det legges til rette for løpende dialog mellom berørte parter om bruken av bestemmelsen.

Spørsmål:

24. Hvordan er det hensiktsmessig å etablere en slik dialog?

Avtalelisens (artikkel 12)

Artikkel 12 er en generell bestemmelse som fastsetter krav til nasjonale avtalelisensordninger. Avtalelisens innebærer at dersom det inngås en avtale med en representativ kollektiv forvaltningsorganisasjon, blir avtalen utvidet til også å gjelde de

rettighetshavere som ikke er medlem av organisasjonen (avtalelisensvirkning). Etter bestemmelsen skal avtalelisensordninger kun benyttes på «veldefinerte bruksområder» hvor individuell klarering er praktisk vanskelig. Videre stilles det krav om likebehandling av rettighetshavere og til hvilke organisasjoner som kan inngå avtalelisensavtaler. I artikkel 12 nr. 3 bokstav d stilles det krav om offentliggjøringstiltak for å informere rettighetshavere om nye avtalelisensavtaler, blant annet for å sikre at de skal ha mulighet til å kunne nedlegge forbud mot bruken. Slik forbudsrett er regulert i artikkel 12 nr. 3 bokstav c.

Spørsmål:

25. Åndsverkloven § 63 tredje ledd stiller krav til organisasjoner som kan inngå avtale med avtalelisensvirkning. Hvilke endringer bør gjøres i denne bestemmelsen som følge av artikkel 12? Hvilke praktiske konsekvenser antas det at gjennomføring av direktivforpliktelsen vil få?

TV 2 vil generelt bemerke at avtalelisens må forbeholdes de områder hvor i praksis er umulig å klarere på vanlig måte, gjennom individuelle avtaler, jf. artikkel 12 (2):

"Medlemsstatene skal sikre at lisensieringsordningen nevnt i nr. 1 bare anvendes på veldefinerte bruksområder, der innhenting av tillatelse fra rettighetshavere på individuelt grunnlag vanligvis er så byrdefullt og upraktisk at det gjør den påkrevde lisensieringstransaksjonen lite sannsynlig som følge av arten av bruken eller de aktuelle typene verker eller andre beskyttede arbeider, og skal sikre at slike lisensieringsordninger beskytter rettighetshavernes rettmessige interesser."

Terskelen for å ta i bruk avtalelisens må derfor ikke legges for lavt. Da dette er et objektivt krav, kan man heller ikke «konstruere» et behov for avtalelisens ved å koordinere avtalepraksis eller nektelse av klarering på områder hvor direkte klarering er fullt gjennomførbart, for deretter å bruke dette som grunnlag for å hevde avtalelisens. Vilåret fremgår for øvrig ikke av loven i dag, og bør inntas.

TV 2 mener ordningen i åndsverkloven § 63 (3) om godkjenning bør videreføres, da dette sikrer kontradiksjon og transparens før det etableres nye avtalelisenser. Ordningen med godkjenning ble vurdert av departementet og foreslått videreført i arbeidet med ny lov om kollektive forvaltningsorganisasjoner, se Prop. 53 (2020-2021) side 133 flg.

Vi mener at dagens godkjennelsesordning bør suppleres med en notifikasjonsordning der berørte parter blir notifisert før en ny organisasjon blir godkjent.

TV 2 mener direktivets begrep «veldefinerte bruksområder» er mer presist enn lovens «nærmere avgrenset område», da det stiller tydelige krav til presisjon i avgrensningen. Vi mener også at begrepet «tilstrekkelig representativ» i art 12 er å foretrekke fremfor «betydelig antall opphavere», da det er andelen som representeres ikke antallet som må være avgjørende.

26. Hvordan bør forpliktelsen om å informere rettighetshaverne gjennomføres? Bør det innføres en notifikasjonsordning, eventuelt kombinert med en stillstandsperiode?

Ja, vi mener en notifikasjonsordning, og en stillstandsperiode er nødvendig, både for å sikre at vilkårene for godkjenning er oppfylt, og ivareta avtalefriheten så langt dette er mulig.

Forhandlingsordning (artikkel 13)

Artikkel 13 omhandler tilgjengeligheten av audiovisuelle verk på videobestillingstjenester. Bestemmelsen forplikter medlemsstatene til å etablere en forhandlingsordning som kan bistå når rettighetshavere og brukere ikke blir enige om avtaler om rettigheter til audiovisuelle verk på videobestillingstjenester. Dette uavhengige organet skal yte bistand i forbindelse med forhandlingene om slike rettigheter og bidra til avtaleinngåelser.

Spørsmål:

27. Begrepet «videobestillingstjenester» er ikke definert i direktivet og det finnes ikke et enhetlig begrep i EU-retten. Videobestillingstjenester beskrives i åndsverkloven § 3 andre ledd bokstav d om overføring til offentligheten. Er det behov for å presisere begrepet utover dette?

Begrepet bør defineres tydelig. Da kringkastingsplattformer ikke er omfattet av bestemmelsen, bør dette gjøres tydelig i avgrensningen. I den grad det er uklart, bør også rettigheter som er nært knyttet til kringkastingsinnhold, holdes utenfor ordningen.

28. Hvordan bør forhandlingsordningen i artikkel 13 gjennomføres? Kan ordningen legges til Riksmekleren på samme – eller tilnærmet samme – måte som for avtalelisensavtaler etter åndsverkloven § 65 første ledd første punktum, jf. forskriften §§ 4-6 og 4-7, og hvilke endringer bør i så fall gjøres i disse bestemmelsene?

Ordningen bør være fleksibel, og sikre at partene kan utpeke en mekler med kompetanse på det aktuelle området. Riksmekleren er derfor neppe en god løsning.

29. Hvordan bør forhandlingsordningen praktiseres der rettighetene til et audiovisuelt verk tilkommer flere rettighetshavere? Bør brukerne kunne kreve å få bistand til forhandlinger med alle de ulike rettighetshaverne?

Billedkunst som ikke er vernet av opphavsrett (artikkel 14)

Artikkel 14 omhandler verk av billedkunst hvor vernetiden er utløpt. For slike verk som er «falt i det fri» skal medlemsstatene fastsette bestemmelser om at alt materiale som stammer fra eksemplarframstillingen av et slikt verk, ikke skal omfattes av opphavsrett eller nærstående rettigheter. Dette gjelder likevel ikke dersom dette materialet er originalt i den forstand at det er opphavers egen intellektuelle frembringelse.

Spørsmål:

30. Begrepet «billedkunst» er ikke definert i direktivet. Er det behov for en presisering av begrepet og bør begrepet omfatte mer enn det som følger av eksemplifiseringen i åndsverkloven § 2 andre ledd bokstav g («malerier, tegninger, grafikk og lignende billedkunst»)?

31. Er det behov for å gjøre endringer i åndsverkloven § 23 om eneretten til fotografiske bilder ved gjennomføringen av direktivet artikkel 14?

TV 2 mener, at man bør ha en henvisning til bestemmelsen om fotografiske bilder fra en slik bestemmelse.

Vern av pressepublikasjoner (artikkel 15)

Artiklene 15 og 16 gjelder rettigheter i publikasjoner. Artikkel 15 inneholder bestemmelser om en ny enerett for utgivere av pressepublikasjoner. Utgiveres rett gjelder digital bruk, og vernetiden varer i to år etter utgivelsen av pressepublikasjonen. Den nye eneretten skal ikke påvirke rettighetene til opphavere og andre rettighetshavere når det gjelder verk og andre arbeider som inngår i pressepublikasjonen. Etter artikkel 5 nr. 5 skal opphavere til verk som inngår i en pressepublikasjon, motta en passende andel av de inntektene som nyhetsutgiverne mottar for tilbydere av informasjonssamfunnstjenesters bruk av deres pressepublikasjoner.

Spørsmål:

32. Hva utgjør en «passende andel» etter artikkel 15 nr. 5, og hvem avgjør om andelen er passende?

TV 2 viser til MBLs høringssvar på dette punktet.

33. Hvordan bør opphavers rett til vederlag etter artikkel 15 nr. 5 forvaltes?

TV 2 viser til MBLs høringssvar på dette punktet.

34. Hvilken praktisk betydning vil det nye vernet få?

TV 2 viser til MBLs høringssvar på dette punktet.

Rimelig vederlag (artikkel 16)

Etter artikkel 16 kan også utgivere som har fått overført eller lisensiert til seg en rettighet være berettiget til en andel av vederlaget for bruk av verket som er foretatt i henhold til opphavsrettslige unntaksregler.

Spørsmål:

35. Bør artikkel 16 gjennomføres i norsk rett og i så fall hvordan?

TV 2 viser til MBLs høringssvar på dette punktet

Bruk av beskyttet innhold av tilbydere av nettbaserte innholdsdelingstjenester (artikkel 17)

Artikkel 17 pålegger tilbydere av delingstjenester for nettinhold, dvs. plattformer som lagrer og gir tilgang til store mengder brukeropplastete verk og annet beskyttet materiale, i større grad enn i dag ansvar for at innholdet er klarert. Tilbyderne skal også på andre måter hindre ulovlig bruk.

Bestemmelsen slår fast at tilbyderne foretar en overføring til allmennheten når de gir allmenheten tilgang til brukeropplastet innhold, og at tilbyderen derfor plikter å innhente tillatelse til denne bruken, f.eks. gjennom en lisensavtale. Ansvarsfrihetsreglene i ehandelsdirektivet ([2000/31/EF](#)) artikkel 14 gjelder ikke for situasjoner som er omfattet av bestemmelsen. Artikkel 17 oppstiller likevel alternative krav til når tilbyderen kan bli ansvarsfri i de tilfellene det ikke er innhentet tillatelse eller lisens. Blant annet stilles det krav

til at tilbyderen har gjort hva den har kunnet («best efforts») for å innhente tillatelse og handlet hurtig og fjernet innhold når rettighetshaveren har gjort oppmerksom på overtredelsen.

Spørsmål:

36. Departementet har registrert at flere aktører på rettighetshaversiden har store forhåpninger til at bestemmelsen vil generere økte inntekter. Hvilke analyser ligger til grunn for en slik vurdering?

TV 2 viser her til høringssvarene fra MBL og MPA.

37. Hvordan bør artikkel 17 nr. 2 om lisensavtalens utstrekning gjennomføres? Alternativer: 1) Ved at det lovfestes at avtaler inngått mellom delingstjeneste og rettighetshaver også skal gjelde for brukere slik at avtalen får en utvidet virkning; 2) innføre et unntak som fastslår at brukere fritt kan laste opp verk som delingstjenesten har inngått avtale om; eller 3) regulere at avtaler som inngås mellom delingstjeneste og en rettighetshaver skal omfatte og regulere spørsmål om brukerens utnyttelse.

Utgangspunktet for slike reguleringer må være at partene bevarer avtalefrihet. TV 2 søker naturligvis gjennomgående å inngå avtaler direkte med alle rettighetshavere for sin planlagte utnyttelse av ervervede rettigheter. Slik bør det nødvendigvis også være i fremtiden. Oppplastning fra andre brukere enn mediehusets og av tjenestetilbyderen selv og dermed offentliggjøring av mediebedriftens beskyttede innhold må det være opp til mediebedriften å bestemme eller inngå avtaler om.

For øvrig vises til høringssvarene fra MBL og MPA

38. Kan og bør forpliktelsen til å innhente tillatelse etter artikkel 17 nr. 4 konkretiseres? For eksempel hvis en tjeneste inneholder en stor mengde av en viss verkstype, er det tilstrekkelig å inngå avtale med kollektive forvaltningsorganisasjoner som representerer rettighetshaverne til slike verk og større aktører, eller må det også inngås avtaler med mindre aktører? Kan delingstjenester anses for å ha «gjort sitt ytterste for å innhente tillatelse» dersom de takker nei til et tilbud om lisensavtale, herunder dersom lisensgiver stiller urimelige krav til lisensavgiften?

For bruken av avtalelisens vises til spørsmålene ovenfor. Det er viktig å bevare avtalefriheten også på dette området. TV 2 viser for øvrig til høringssvaret fra MPA.

39. Delingstjenester skal deaktivere tilgang til materiale som rettighetshaver har varslet om og hindre fremtidig opplasting, jf. artikkel 17 nr. 4 bokstav c, samtidig som de ikke skal hindre at lovlig materiale lastes opp av brukerne, jf. artikkel 17 nr. 7. Visse metoder for å hindre tilgang til ulovlig materiale, vil i praksis også kunne hindre opplasting av lovlig materiale. Direktivet legger derfor opp til at det må gjøres en interesseavveining ved bruk av metoder for hindre tilgang til ulovlig materiale (artikkel 17 nr. 4 bokstav c) opp mot vernet av brukernes rettigheter (artikkel 17 nr. 7). Hva er relevante utgangspunkter og momenter i en slik interesseavveining?

Det må i alle fall antas at opplasterens identitet, karakter og virksomhetsområde er sentralt, typisk bør opplasting fra redaktørstyrte virksomheter kunne hindres. På den annen side bør ikke innhold på en nettbasert innholdsdelingstjeneste som er lastet opp av medieaktører som omfattes av medieansvarsloven, ikke kunne tas ned før tilbyderen av tjenesten har kontaktet og vært i dialog med medieaktøren.

TV 2 viser for øvrig til høringssvarene fra MBL og MPA.

40. I hvilken grad tillater direktivet at delingstjenester bruker automatiserte løsninger, herunder identitets- og filtreringsteknologi, til å hindre tilgang til materiale som rettighetshaver har varslet om, jf. artikkel 17 nr. 4 bokstav c? Er det risiko for at slike automatiske løsninger i praksis vil kunne hindre opplastning av lovlig materiale, jf. artikkel 17 nr.7?

Der automatiserte løsninger gir sikker identifisering (for eksempel gjennom vannmerking o.l.) og risikoen for sperring av lovlig materiale er lav eller fraværende, bør tilgang kunne hindres uten videre. Det bør også være mulig å hindre tilgang dersom tjenesten klart baserer seg på ulovlig tilgjengeliggjøring av andres materiale.

41. Unntakene i opphavsretten for sitat, kritikk, anmeldelser, samt bruk i karikatur, parodi eller pastisj har tidligere blitt ansett som frivillige for medlemsstatene å implementere. Unntakene gjøres nå obligatoriske innenfor direktivets rammer. Krever unntakene i artikkel 17 nr. 7 andre ledd endringer i den norske åndsverkloven?

Det er viktig at man ikke ved å ta inn disse begrepene begrenser prøvingen som må skje opp mot ytringsfrihetsforpliktelsene jfr. Menneskerettslovens § 3 og Åvl §1. Det bør i så fall klargjøres at en regulering ikke endrer etablert praksis i hht øvrige inngrep f.eks i relasjon til dagshendinger.

42. Sett hen til at artikkel 17 ikke er nevnt i artikkel 23 som lister opp ufravikelige bestemmelser, har delingstjenester mulighet til å helt eller delvis avtale, for eksempel i sine brukervilkår, at andre vilkår gjelder for bruk av deres tjenester enn det som følger av artikkel 17?

TV 2 viser til høringssvaret fra MPA.

43. Hvordan bør mekanismen for alternativ tvisteløsning etter artikkel 17 nr. 9 gjennomføres? Hvem bør bære kostnaden knyttet til saksbehandlingen?

Sektorspesifikke bestemmelser (artiklene 18 til 23)

Direktivet avdeling IV kapittel 3 (artiklene 18 til 23) inneholder regler om rimelig godtgjøring til opphavere og utøvende kunstnere i avtaler om kommersiell bruk. Direktivet viser til at nasjonal lovgivning bør ta høyde for særtrekkene i hver enkelt sektor.

Spørsmål:

44. Er det behov for sektorspesifikke bestemmelser ved gjennomføringen av direktivets avdeling IV kapittel 3? Hva bør i så fall bestemmelsene ta høyde for? Se også konkrete spørsmål om bestemmelsene i kapittel 3 nedenfor.

TV 2 mener at sektortilpassede reguleringer er nødvendig. Det er en rekke særtrekk ved det audiovisuelle feltet som må hensyntas, blant annet det store antallet rettighetshavere, og finansieringsmodellen, hvor det er andre aktører enn rettighetshaverne som påtar seg kostnadene og investeringsrisikoen ved frembringelsen av verkene. Inntjeningen av prosjektene har dessuten lang tidshorison, og mange prosjekter går med tap, og kun et fåtall gir ekstraordinær avkastning. Bestemmelser om «suksesshonorar» må derfor tilpasses og balanseres, slik at de ikke øker den generelle økonomiske risikoen ytterligere og dermed reduserer investeringsevnen i bransjen.

Prinsippet om hensiktsmessig og rimelig godtgjøring (artikkel 18)

Av artikkel 18 fremgår et generelt prinsipp om rimelig vederlag (godtgjøring). Etter bestemmelsen skal medlemsstatene sikre at opphavere og utøvende kunstnere som lisensierer eller overdrar rettigheter, har rett til et hensiktsmessig og rimelig vederlag. Ved gjennomføringen av bestemmelsen skal det tas hensyn til prinsippet om avtalefrihet og en rimelig balanse mellom rettigheter og interesser.

Spørsmål:

45. Er det behov for å gjøre endringer i åndsverkloven § 69 for gjennomføring av direktivet artikkel 18, og i så fall hvilke?

TV 2 mener det følger av artikkel 18 at også erververs bidrag til frembringelsen gjennom investeringer og økonomisk risiko ved inngåelse av avtalen, åpenbart er et relevant vurderingsmoment for hva som anses som rimelig vederlag. Dette bør tydeliggjøres i lovteksten. Det må også tydeliggjøres at § 69 ikke gjelder i arbeids-/oppdragsforhold hvor partene er nærmest til gjennom tariffavtalene å avtale de økonomiske forholdene.

46. I hvilke situasjoner vil engangsbeløp anses som «hensiktsmessig og rimelig» godtgjøring? Hvordan kan det ved avtaleinngåelse vurderes om et engangsbeløp er «hensiktsmessig og rimelig», når partene på tidspunktet for avtaleinngåelse ikke sikkert vet hvilke inntekter som vil genereres ved utnyttelse av verket?

Utgangspunktet må være avtalefrihet. Et engangsvederlag kan være både hensiktsmessig og rimelig. For rettighetshaver vil et engangsbeløp «up front» innebære sikkerhet for inntektene sammenlignet med alternativet, som vil være et lavere vederlag up front, og et betinget/hypotetisk vederlag frem i tid.

På den audiovisuelle sektoren er det kanskje i større grad enn andre områder. Vet høyere innslag av arbeidslønn og ansettelseslignende forhold, hvor rettighetshaver får betalt for sitt bidrag, ofte med en timelønn, og tar liten eller ingen økonomisk risiko utover dette. Det vil også, som nevnt over, være stor usikkerhet om et prosjekt går med tap eller gevinst, en risiko som gjennomgående bæres av den som investerer i prosjektet, ikke på de som bidrar med rettigheter. Utviklingen i industrien – hvor abonnementsbaserte tjenester og tildels reklamefinansiering erstatter salg av enkeltteksemplarer – gjør det også i praksis svært vanskelig eller umulig å beregne hvilke inntekter som kan knyttes til den enkelte produksjon. Regler som begrenser avtalefriheten på disse områdene vil derfor kunne bidra til å øke investeringsrisikoen og dermed i verste fall redusere produksjonen av norsk innhold og bruken av norske rettighetshavere.

Audiovisuelle verk er også komplekse og sammensatte og det er vanskelig å se hvem det er som tilfører hvilke verdier som så skal danne grunnlag for en «rimelighetsbehandling». Et rimelig vederlag vil i norsk normalsituasjon være det opphaver er villig til å arbeide for og arbeids- / oppdragsgiver kan betale for å «regne prosjektet hjem» på samme måte som alle andre funksjoner i en slik produksjon. I TV 2s områder er dette i stor grad styrt av kollektivavtaler.

47. Hvordan bør overføringer uten vederlag (som tillates etter fortalen punkt 82) vurderes opp mot artikkel 18 (og artikkel 20)?

Fortalen 82 må forutsetningsvis legge til rette for mer ensidige lisensieringsvilkår som f.eks. enkelte creative commons-lisenser, innsending av frembringelser til konkurranser, som «leserinlegg», som «brukerskapt materiale» osv. Disse forholdene synes ikke å være avspeilet i gjeldende lovgivning. Av hensyn til brukervennligheten for alminnelige borgere, bør

det fremgå tydeligere at bestemmelsen ikke er til hinder for gratis overdragelse. Dette gjelder jo situasjoner som er ganske vanlige for allmennheten.

48. Er det forskjell mellom «*appropriate and proportionate*» i artikkel 18 og «*appropriate and fair*» i artikkel 20 (oversatt til «*hensiktsmessig og rimelig*» i de norske oversettelsene av begge bestemmelsene)?

Vi noterer at den danske oversettelsen bruker hhv «passende og forholdsmessig» i art. 18, mens det i art. 20 brukes den mer brede betegnelse «passende og rimeligt».

Innsynskrav (artikkel 19)

Artikkel 19 pålegger erververe av rettigheter en forpliktelse til regelmessig å gi oppdaterte, relevante og uttømmende opplysninger til opphaver eller den utøvende kunstneren om bruken av verket eller arbeidet.

Spørsmål:

49. Hva anses som «relevant informasjon» etter direktivet artikkel 19? Dersom «relevant informasjon» varierer fra sektor til sektor, bør dette komme til uttrykk i lovgivningen, og i så fall hvordan?

Det er korrekt at det kan være variasjon «fra sektor til sektor», men det er også en stor variasjon mellom prosjektene innenfor sektorene. Gitt et lite område med en liten produksjon som i Norge, kan sektorreguleringer raskt utarte til noe helt upraktisk. «Relevante» må presiseres slik at det bare er for den konkrete opphavers posisjon relevante opplysninger.

Man må vokte seg for å etablere en omfattende innsynsadministrasjon, som krever helt urimelige investeringer. Dersom opphaver og utøvende kunstnere allerede får den informasjon som er nødvendig for å ivareta formålet bak artikkel 19, er det ikke noen grunn til å skape nye rapporteringsforpliktelser.

TV 2 tilbyr, som andre kringkastere - lineært innhold tilnærmet 24 timer om døgnet, 365 dager i året, og normalt i flere kanaler, i tillegg til en rekke on demand-tjenester som både tilgjengeliggjør hele verk og mindre utsnitt i flere sammenhenger og med variable formål. Dette innebærer at TV 2 direkte og via egne leverandører initierer tusenvis av rettighetsavtaler hvert år. Det er således svært viktig at det gjøres unntak for vår bransje slik at man ikke etablerer systemer eller pålegger en byrde som det er tilnærmet umulig å levere på.

Det foreligger slik vi leser direktivet, ikke rapporteringsplikt for opphaver eller utøvende kunstner hvis bidrag ikke er betydelig. Begrepet ikke-betydelig må avklares i henhold til sektoren. I film- og TV-produksjon er betydelige bidragsgivere oftest produsent, regissør, script og hovedrolleinnhavere.

Retten til å be om opplysninger bør begrenses til maksimalt én gang om året

Relevant informasjon må nødvendigvis også ha en side til hva som faktisk er tilgjengelig for den som skal pålegges å gi informasjonen.

50. Hvordan skal innsynskravet i artikkel 19 praktiseres av de som har rettigheter til mange verk, herunder verk med flere opphavere?

Omtalt ovenfor.

51. Informasjon som anses «relevant» for opphavere eller utøvende kunstnere etter artikkel 19 vil i visse tilfeller utgjøre avtalemotpartens forretningshemmeligheter. Hvordan bør dette forholdet håndteres?

En slik ordning kan i praksis bli svært vanskelig å organisere, dersom forretningsdrivende skal tvinges til å gi rapporter om all utnyttelse og genererte inntekter ved alle rettigheter vil man også med stor sannsynlighet tvinges til å utlevere konkurransesensitive opplysninger, både om inntekter, inntektsfordeling og avtaleparter.

En slik løsning må minimum underlegges en rutine som i dagens § 70.

52. Etter punkt 74 i direktivets fortale er det ikke et behov for kompensasjon dersom utnyttingen har opphørt. Hvordan skal opphaver eller utøvende kunster klare å skille en situasjon hvor utnyttingen har opphørt fra en situasjon hvor verket/prestasjonene utnyttes uten at det gis informasjon om utnyttelsen?

Vi ser ikke at punkt 74 omhandler kompensasjon. Her er det opplysninger som omtales? Vi viser også til ovenstående merknader rundt forretningsplaner som forutsetter at utnyttelse skjer i perioder. Det er naturligvis alltid mulig for en rettighetshaver å spørre.

53. Hvordan bør en anmodning om informasjon etter artikkel 19 nr. 2 gis til underlisenstakere og hvordan bør informasjonen fra underlisenstakere formidles til opphavere/utøvende kunstnere eller deres representanter, herunder skal det formidles direkte eller indirekte via lisenstaker?

54. Bør Norge benytte seg av muligheten til å begrense kravet til informasjon etter artikkel 19 nr. 3? I så fall, i hvilke tilfeller er det relevant?

TV 2 mener at Norge bør begrense kravet hvor leveransen typisk inngår i norsk produserte sammensatte produksjoner (som film og andre AV-produksjoner) hvor leveransen av arbeid ofte står i sentrum for etableringen av opphavsrettigheter. Vi viser ellers til kommentarene om kringkasternes særlige posisjon her.

55. Hvilke særtrekk i de ulike sektorene bør vektlegges ved gjennomføring av innsynskravet? Hvordan bør dette skje – gjennom sektorspesifikk lovgivning eller på annen måte?

TV 2 mener at det man kan kalle «industriell produksjon av opphavsrettigheter» hvor produksjonen skjer i tariffregulerte arbeidsforhold må kalle på særlige vurderinger og reguleringer «på tvers» også utenfor kringkasternes egen virksomhet.

56. Etter direktivet artikkel 19 nr. 3 kan medlemsstatene fastsette at i tilstrekkelig begrunnede tilfeller der den administrative byrden som følger av innsynsforpliktelsen, vil bli uforholdsmessig i lys av inntektene fra utnyttingen av verket eller fremføringen, skal kravet begrenses til de typene og den mengden informasjon som med rimelighet kan forventes i slike tilfeller. Når anses den administrative byrden som uforholdsmessig? Hva anses som rimelig type og mengde informasjon i de tilfeller hvor innsynskravet begrenses?

Byrdevurderinger må gjøre konkret. Generelt må man hensynta at det i et lite medie- og kulturområde som Norge, er svært få opphavsrettslige frembringelser som – når det korrigeres for alle støtte og innkjøpsordninger – går med overskudd eller oppnår særlig stor og over tid løpende inntjening. For de som står bak slike vil rapportering som beskrevet kunne bli tungen på vektskålen som fører til at man trekker seg fra bransjen. Etablering av systemer vil i seg selv ha samme kostnad i små som store «markeder».

57. Bør det gjøres unntak fra innsynskravet der bidraget fra opphaver/den utøvende kunstneren ikke er betydelig i slike situasjoner som artikkel 19 nr. 4 tilsikter? I så fall,

når anses et bidrag som ikke betydelig?

58. Bør det innføres særskilte regler om tariffavtaler, jf. artikkel 19 nr. 5?

TV 2 mener det er helt nødvendig. Produksjon av opphavsrettigheter vil i Norge og innenfor det audiovisuelle feltet, regelmessig skje innenfor reguleringer fastsatt i tariffavtaler inngått mellom opphavernes fagforeninger og produsentene (som typisk Produsentforeningen/Virke eller i mediebedrifter/-produsenter organisert i MBL (evt Spekter for NRKs del). Det samme må gjelde hvor leveransen skjer i tråd med fremforhandlede rammeavtaler for «frilansere». Norsk Journalistlags frilansavtale med MBL, TV 2 frilansavtale med Norsk Journalistlag og TV 2s, og andre mediehus', avtaler med Filmforbundet/F©R er eksempler som på områder som bør unntas. Her ivaretas opphavernes interesser av store og velfungerende representanter og med med samme formål som EU-reguleringene skal ivareta).

Vi antar også at produksjoner som gjennom krav i NFIs støtteordninger er pålagt å følge tariffavtalenes vilkår, men hvor produsenten ikke er direkte part, også bør falle inn under et slikt unntak.

Så blir det opp til partene eventuelt å tilpasse avtalene.

Det bør her fastlegges en rimelig frist for tilpasning av overenskomstene som hensyntar tariffperiodene.

59. Bør manglende rapportering sanksjoneres, og i så fall hvordan?

Manglende rapportering bør ikke sanksjoneres. Rapportering i tråd med artikkel 19 vil være svært byrdefull, spesielt for de store kringkasterne. Sanksjoner som følge av feil ved rapporteringen fremstår som klart uforholdsmessig. Dersom det innføres sanksjoner må det anlegges en klar prosedyre for behandling av påstander om manglende rapportering før eventuell sanksjon kan iverksettes. Vi antar at man kan ta mønster av dagens § 70.

Ordning for avtalejustering (artikkel 20)

I artikkel 20 er det en bestemmelse om en avtalejusteringsordning som i visse tilfeller åpner for reforhandling av kontrakter. Etter bestemmelsen skal opphaveren eller den utøvende kunstneren sikres et ytterligere vederlag dersom det viser seg at det opprinnelige vederlaget var urimelig lavt sammenlignet med de inntekter verket eller arbeidet genererer. Dette betyr at etterfølgende forhold tas med i vurderingen.

Vi viser til kommentarer over. Dersom man skal ta frem en regulering hvor etterfølgende forhold tas med i reguleringen må det, som nevnt ovenfor, tydeliggjøres at risiko ved investeringen skal være en del av vurderingen. Justering av vederlag må derfor forbeholdes de tilfeller som fremstår som ekstraordinære ut fra normale risikobetraktninger på investeringstidspunktet. Åpner man for økt vederlag i normalsituasjon, vil dette påføre alle produksjoner økte kostnader i form av en økt risikopremie, noe som er både unødvendig og svekker investeringene.

TV 2 mener det her må gjøres sektortilpasninger og også regulere særskilt sektorer hvor det er inngått tariffavtaler. Det bør også fremgå av reguleringen at avtaler med kollektive forvaltningsorganisasjoner ikke omfattes.

Spørsmål:

60. Ved forberedelsen av den nye åndsverkloven var det en diskusjon om det ved vurderingen av om et vederlag er rimelig etter § 69, skulle tas hensyn til etterfølgende forhold eller ikke. Bør gjennomføringen av direktivet artikkel 20 på denne bakgrunnen sees i sammenheng med gjennomføringen av artikkel 18, jf. åndsverkloven § 69, eller bør artiklene i større grad gjennomføres adskilt fra

hverandre?

TV 2 ser det som naturlig at art 18 og 20 sees i sammenheng jf. Åvl § 69 og at man her justerer som beskrevet i merknadene over, herunder at risikobetraktninger må inkluderes i vurderingen av hva som anses rimelig vederlag.

61. Hvordan står begrepet «urimelig lav» i artikkel 20 seg mot begrepet «urimelig» i avtaleloven § 36? Bør ordningen for avtalejustering etter artikkel 20 gjennomføres som en egen bestemmelse i åndsverkloven, eller er avtaleloven § 36 tilstrekkelig? Dersom det innføres en egen bestemmelse i åndsverkloven, hva blir forholdet til avtaleloven § 36? Skal bestemmelsen i åndsverkloven gjelde istedenfor avtaleloven § 36, eller skal bestemmelsene gjelde parallelt?

TV 2 mener at avtalelovens § 36 er tilstrekkelig og at andre reguleringer som har styrket rettighetshavernes posisjon underbygger at det ikke er behov for særlige reguleringer.

«Urimelig lav» må nødvendigvis ta hensyn til grunnlaget for at opphavsrettigheter er skapt eller etablert; i særdeleshet om det skjer i eller utenfor arbeids- eller oppdragsforhold og på arbeidsgivers/-oppdragsgivers instruksjon, hva som er partenes respektive bidrag, og hvilken risiko de ulike partene tar ved frembringelsen. Man kan ikke se isolert på bruttoinntekter eller omsetning på en enkelt produksjon. En regulering som tar etterfølgende forhold med i vurderingen vil i seg selv redusere viljen til å investere i slike prosjekter som regelmessig har høy risiko. Se også ovenfor.

62. Hva er forholdet mellom vurderingene av hva som er en «ytterligere, hensiktsmessig og rimelig godtgjøring» etter artikkel 20 og en «hensiktsmessig og rimelig godtgjøring» i artikkel 18?

63. Bør og kan det uttrykkelig reguleres at også opphaveres og utøvende kunstneres representanter kan kreve justering etter artikkel 20? Ifølge fortalen punkt 78 bør identiteten til opphavere og utøvende kunstnere vernes av deres representanter så langt det er mulig. Hvordan kan en vurdere om en godtgjøring er urimelig uten å avsløre identiteten til opphaver/utøvende kunstner, og hvordan bør dette håndteres i norsk rett ved gjennomføring av direktivet?

Det bør klargjøres at det bare er de originære rettighetshavere/opphavere (eventuelt ved deres representanter) som kan kreve vederlagsjustering. Etterfølgende erververe bør ikke kunne fremme slike krav. (Vi viser også til ovenstående merknader om sektorvise og andre avgrensninger)

Det fremstår som ganske umulig å diskutere krav om slike individuelle etterfølgende justeringer ihht det som er passende eller rimelig vederlag uten å vite hvilket opprinnelig avtaleforhold/partner og hvilke rettigheter det er snakk om. Dette gjelder i alle fall hvor det anføres «specifikke omstændigheder i hvert enkelt tilfælde, herunder bidraget fra opphavsmanden eller den udøvende kunstner». Når det også skal legges til rette for at opphavsmann/utøvende kunstner skal kunne bringe tvisten inn for retten fremstår det enda mer upraktisk og urimelig.

Twisteløsning (artikkel 21 og anmodningsvedtak ifm. åndsverkloven § 69)

Åndsverkloven § 69 gir opphaver rett til rimelig vederlag ved overdragelse av opphavsrett.

Ved behandlingen av åndsverkloven i 2018 uttalte Stortingets familie- og kulturkomité at en tvisteløsningsmekanisme for fastsetting av rimelig vederlag etter bestemmelsen ville være en god måte å løse uenigheter knyttet til vederlagsspørsmål, jf. Innst. 258 L (2017–2018) side 6. I stortingsbehandlingen ble denne uttalelsen fulgt opp med en anmodning om at regjeringen skulle utrede en slik tvisteløsningsordning, jf. Stortingets anmodningsvedtak nr. 729 av 22. mai 2018. På bakgrunn av anmodningsvedtaket vil departementet utrede spørsmålet om en tvisteløsningsmekanisme knyttet til bestemmelsen om rimelig vederlag i åndsverkloven § 69.

I digitalmarkedsdirektivet artikkel 18 er det et generelt prinsipp om rimelig vederlag, som i stor grad tilsvarer åndsverklovens bestemmelse. Etter artikkel 18 skal medlemsstatene sikre at opphavere og utøvende kunstnere som lisensierer eller overdrar rettigheter, har rett til et hensiktsmessig og rimelig vederlag. Ved gjennomføringen av bestemmelsen skal det tas hensyn til prinsippet om avtalefrihet og en rimelig balanse mellom rettigheter og interesser.

Etter artikkel 21 skal statene fastsette at tvister kan bli underlagt en frivillig prosedyre for alternativ tvisteløsning. Denne alternative tvisteløsningsordningen knyttes imidlertid ikke til den generelle bestemmelsen om rimelig vederlag i artikkel 18, men til bestemmelsen om reforhandling av kontrakter (avtalejusteringsordning) i artikkel 20 og informasjonsplikten i artikkel 19.

Spørsmål:

64. Er det behov for en alternativ tvisteløsningsordning for behandling av tvister etter artiklene 19 og 20?

TV 2 ser ikke noe behov for en slik tvisteordning. Det er erfaringsmessig få og små tvister og det alminnelige tvisteløsningssystemet fungerer tilfredsstillende.

Vi noterer at en slik tvisteløser naturlig nok ikke vil få anvendelse på tariffavtaler og heller ikke på avtalelisenser.

Dersom det oppnevnes en alternativ tvisteløser er det et poeng at ordningen gjøres frivillig, at organet er kompetent, og ikke fremtrer som en nemd hvor medlemmene er «partsoppnevnt» slik at «interessekampen» flyttes inn i inn i nemndens interne arbeid og med en avgjørelsen tatt av nemndens leder som resultat.

Alternative tvisteløser kan også virke konfliktskapende hvis terskelen for å ta tvisten opp blir for lav.

65. Er det obligatorisk for statene å ha en prosedyre for alternativ tvisteløsning etter artikkel 21 gitt bruk av begrepet «bør» i fortalens punkt 79?

TV 2 ser ikke at det er obligatorisk, vi mener dette understøttes av at en slik ordning eventuelt vil være et frivillig alternativ. Dersom det skulle være aktuelt kan man fastlegge dette gjennom en forskriftshjemmel, og avvente oppnevning dersom behovet faktisk viser seg å være presserende.

66. Etter artikkel 21 skal en prosedyre for alternativ tvisteløsningsordning være frivillig, mens det følger av fortalens punkt 81 at bestemmelser om prosedyrer for alternativ tvisteløsning bør være obligatoriske og ufravikelige. Hva innebærer dette? Skal den

ene parten alltid kunne tvinge den andre til å delta i alternativ tvisteløsning, også om den andre parten (i stedet) ønsker ordinær domstolsbehandling (og kanskje uansett vil kreve domstolsbehandling i etterkant)?

67. Vil det være særskilt behov for en alternativ tvisteløsningsordning for behandling av tvister etter åndsverkloven § 69 dersom det innføres en tvisteløsningsordning knyttet til artikkel 20 om reforhandling av kontrakter? Hva er i så fall begrunnelsen for et slikt behov (gitt at EU ikke har sett det samme behovet)?

Vi ser ikke at art. 20 hjemler en «reforhandling av kontrakter»

68. Hvordan bør en eventuell tvisteløsningsordning se ut, spesielt med tanke på at rettssikkerhetshensyn skal ivaretas og at denne typer tvister vil være svært ulike? Hva vil fordelene med en alternativ tvisteløsningsordning være dersom mange av tvistene uansett vil prøves av domstolene i etterkant? Og hva skal domstolene kunne prøve – bare gyldigheten av vedtaket eller skal saken også kunne fortsette partene imellom? Bør en eventuell tvisteløsningsordning forbeholdes saker hvor tvistesummen er begrenset oppad til en viss sum (småkrav)?
69. Til hvilke stadier i prosessen bør eventuelle særskilte bestemmelser om tvisteløsning knytte seg til? En kan se for seg i alle fall to stadier i prosessen: For det første i forhandlingen, som hjelp til å komme frem til avtale ved (frivillig) mekling eventuelt kombinert med nemnd eller voldgift. For det andre etter at avtale er kommet i stand, for vurderingen av om avtalt vederlag er rimelig, jf. artikkel 20, som et alternativ til domstolsbehandling.
70. Vil det ved en ev. tvisteløsningsordning være behov for særskilte saksbehandlingsregler?
71. I forslag til lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett mv., jf. [Prop. 53 L \(2020-2021\)](#), er det i § 28 en bestemmelse som krever at vederlaget for bruken skal være rimelig. Vil det være behov for at en eventuell tvisteløsningsmekanisme også omfatter tvister om rimelig vederlag knyttet til kollektiv forvaltning av opphavsrett?
72. Vil det være tvisteløsningsbehov knyttet til andre bestemmelser i forslaget til ny lov om kollektiv forvaltning av opphavsrett?

Oppsigelse av avtale ved manglende bruk (artikkel 22)

Artikkel 22 gir regler om tilbakekallsrett ved manglende bruk. Bestemmelsen gir på visse vilkår opphaver eller utøvende kunstner en rett til å si opp avtalen dersom erverver ikke utnytter en lisens eller en eksklusiv rett. Etter bestemmelsen er det i stor grad opp til medlemsstatene å fastsette nærmere bestemmelser og vilkår for denne adgangen. Blant annet kan det fastsettes at tilbakekall bare kan gjøres i et bestemt tidsrom og at det må skje etter en rimelig tidsfrist etter avtaleinngåelse.

I [høringsnotatet](#) om ny åndsverklov fra 2016 ble det i punkt 6.7 foreslått en bestemmelse om rett til oppsigelse ved manglende bruk, jf. utkastet § 5-5. Forslaget gikk ut på at opphaver

kunne si opp avtalen dersom erverver ikke innen tre år har utnyttet en eksklusiv rett til å gjøre et verk tilgjengelig for allmennheten. Det ble også foreslått en oppsigelsesfrist på ett år, hvor erververen kunne iverksette bruken og avverge oppsigelsen. Bestemmelsen ble foreslått delvis fravikelig, slik at partene kunne avtale en rimelig endring av fristene. Blant annet på grunn av begrenset oppslutning i høringsen, ble forslaget ikke opprettholdt i [Prop. 104 L \(2016-2017\)](#), jf. punkt 6.7.5.

Spørsmål:

73. Kan forslaget fra 2016 være egnet som utgangspunkt for gjennomføring av artikkel 22?

TV 2 var, i likhet med mange andre høringsinstanser, sterk motstander av forslaget, og vi viser til vårt høringsvar. TV 2 har gjennom tiden sett en rekke prosjekter som starter opp ved første avtale om f.eks. opsjon på å produsere film på grunnlag av en bok eller manus, som varer langt over tre år, det synes mer å være regelen enn unntaket. Årsakene kan være flere. Det tar tid å bearbeide rettighetene, det kan ta mange år før et prosjekt når gjennom i relevante støtteordninger eller annen ekstern finansiering er etablert med tilstrekkelig sikkerhet. Det kan også være forhold som gjør det vanskelig å tilgjengeliggjøre, tema og samfunnsutvikling kan være en slik situasjon, konkurranse fra andre likeså og nedstengning av kinoer som vi har sett under Korona-tiden, er et annet eksempel, I en slik situasjon blir det ganske vanskelig å se at tidspunktet skal knyttes til når verket gjøres tilgjengelig, med den mulige konsekvens at en delrettighet kan sies opp og dermed sperre for prosjektet (eller oppsigelsen brukes for å tvinge frem f.eks. ytterligere betaling).

Er det behov for sektor-spesifikke regler?

Ja, spesielt i større audiovisuelle sammensatte prosjekter, med sammensatte fellesverk-preg hvor en opphavers innsats ikke kan skille ut. Dette gjelder i særlig grad for kringkasternes virksomhet.

Dersom opphaverne får anledning til å heve avtalen og få tilbakeført rettigheter, vil dette rukke ved fundamentet for kollektive avtaler og slike avtaler som etablerer samarbeid om prosjektutviklinger som jo er svært viktige for norsk produksjon.

Vi mener at dagens reguleringer for de områder slike finnes fordi det er praktisk, typisk forlagsavtaler, er tilstrekkelige.

Nett- og videresendingsdirektivet

Nett- og videresendingsdirektivet ([\(EU\) 2019/789](#)) regulerer opphavsrettslige spørsmål i forbindelse med visse nettoverføringer og videresending av radio- og TV-programmer.

Formålet med direktivet er å øke tilgangen til kringkastingsprogrammer fra andre medlemsstater ved å lette klarering av opphavsrettslig beskyttet innhold i slike programmer.

En overordnet gjennomgang av bestemmelsene i direktivet finnes i [EØS-notatbasen](#).

Sverige publiserte 11. november 2020 et høringsnotat ([Ds 2020:25](#)) med forslag til gjennomføring av direktivet blant annet i den svenske opphavsrettsloven.

Spørsmål:

74. Hva er vurderingen av det svenske forslaget til gjennomføring?

Det er umulig å gjøre en slik gjennomgang som her etterspørres innenfor rammene av denne høringsrunden. TV 2 har også begrenset kunnskap om de svenske kringkasteres distribusjon,

deres systemer eller avtaler.

75. Er det spesielle forhold, for eksempel ved det norske markedet, som departementet bør være særlig oppmerksom på ved gjennomføringen av direktivet?

Det fremstår uklart både hva som ligger i begrepet «direct injection», hva formålet er med reguleringen, og hvilke konsekvenser en eventuell regulering vil ha. Fremstillingen av markedet er også grovt forenklet, all den tid det vil være et betydelig antall aktører som er involvert i den tekniske frembringelsen av et TV-signal. Nettbaserte løsninger åpner også for et utall tekniske og kommersielle varianter av formidling av nettbasert TV til sluttbrukere. Direktivet gir overhodet ingen svar på hvordan dette skal håndteres, og avgrensingsproblemene med å innføre et helt nytt og uklart begrep fremstår som uoverstigelige. TV 2 er bekymret for at innføring av en ny regulering på dette området vil skape uforutsigbarhet og ytterligere konflikter, noe som vil skade alle aktørene i bransjen.

Under enhver omstendighet må en eventuell ordning for klarering av «direct injection» forbeholdes kanaler som sendes fra utlandet, hvor det ikke kan godtgjøres at tilgjengeliggjøringen i Norge er klarert av kringkaster. Det er klart at det kun er klareringsproblematikk relatert til cross-border formidling som adresseres i direktivet, og ikke tilgjengeliggjøring av nasjonale kanaler i det territorium kanalene er klarert for, se bl.a. fortalens avsnitt 17. Reguleringen vil derfor uansett ikke være relevant for TV 2s kanaler.

TV 2 har siden nedleggelsen av det analoge bakkenettet i 2005 benyttet tredjepartsaktører for all formidling på tradisjonelle TV-plattformer, enten dette skjer i bakkenettet, via satellitt eller i trådbaserte nett, og utnyttelsen TV 2 er klarert med rettighetshavere mot vederlag.

Vi bemerker også at for å etablere en avtalelisensordning må i tillegg de særskilte vilkårene for avtalelisens foreligge, herunder må det sannsynliggjøres at det i praksis er umulig å klarere direkte med rettighetshaver. Det vil heller ikke være tilfelle for en nasjonal kringkaster som TV 2.

76. Det er fremmet ulike syn på om det er samsvar mellom direktivets regulering og Høyesteretts vurdering i HR-2018-2268. Uten at det er avgjørende for gjennomføringen, mottar departementet gjerne kommentarer til dette forholdet og oppfatninger om lik- og ulikheter mellom direktivets regulering og Høyesteretts dom.

Det er uklart for oss hva det her siktes til, og vi vil understreke at lovgiver må være svært varsom med å trekke generelle konklusjoner basert på en dom i en enkel sak. TV 2 bemerker likevel at etter vårt syn fastslår den aktuelle dommen kun at tilgjengeliggjøring må klareres og, dersom det ikke kan dokumenteres at kringkaster selv har klarert sendingene med de relevante rettighetshaverne, kan distributøren holdes økonomisk ansvarlig. Dommen kan ikke tas til inntekt for at det er behov for noen endringer i klareringsregimet for kringkastingssendinger. Det kan heller ikke utledes av dommen at det kan kreve vederlag fra både distributøren og kringkasteren for den samme tilgjengeliggjøringen. Vi bemerker for øvrig at TV 2s kanaler ikke ble inkludert i søksmålet fra Tono, selv om kanalene inngår i RiksTVs tilbud. Dette samsvarer med at TV 2s kanaler har vært klarert for all distribusjon – inkludert RiksTV. Det har derfor ikke vært grunnlag for å avkreve RiksTV noe vederlag for disse kanalene.